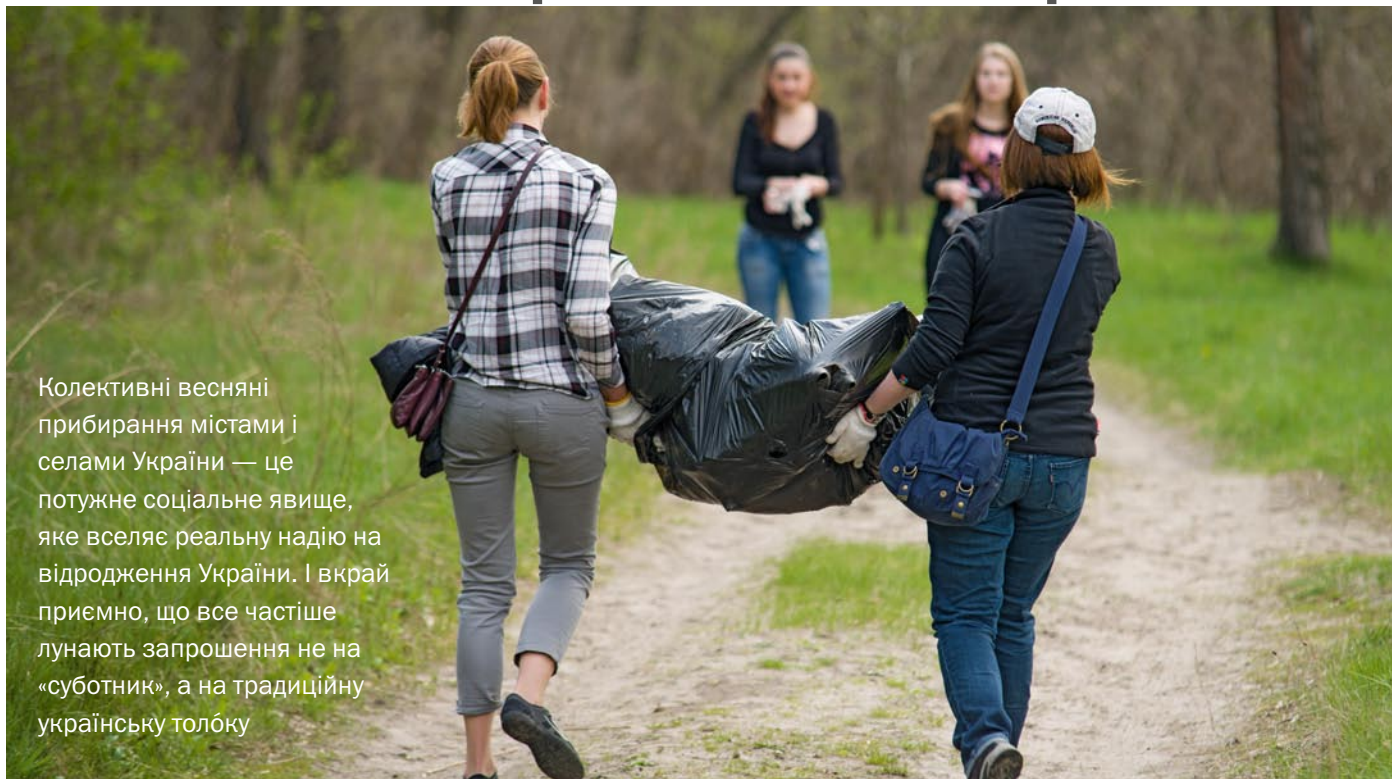

Толока: відродження традиції

Коллективні весняні прибирання містами і селами України — це потужне соціальне явище, яке вселяє реальну надію на відродження України. І вкрай приємно, що все частіше лунають запрошення не на «суботник», а на традиційну українську толбку

ТРОХИ ІСТОРІЇ

Не можна сказати, що толока — це якась унікальна традиція, притаманна лише українцям. Під різними назвами така форма громадських робіт та взаємодопомоги практикується у багатьох народів світу.

В Україні толока віками була випробуваним популярним способом виконання завдань, що вимагали значної кількості працівників: прокладання доріг, збору врожаю, вирубки лісу, зведення церков, млинів, шкіл, читальень... За часів кріпосництва толоку застосовували також як додаткову робочу повинність, але це не знищило і не спотворило добру традицію. Це була також звична форма допомоги землякам (і не лише вдовам та нужденним) — побудувати чи полагодити хату, викопати криницю... Зазвичай такі толоки відбувалися дружно і весело, з жартами та піснями. Хазяйка тим часом готувала смачне частування, робота завершувалась спільною трапезою з народними гуляннями.

ТРАДИЦІЙНА ФОРМА — НОВИЙ ЗМІСТ...

Традиції відроджуються, розвиваються, видозмінюються, осучаснюються... Так і толоки змінили свій зміст, свою форму і навіть свій сенс... Сьогодні ми поговоримо про толоки, спрямовані на боротьбу за чистоту довкілля. Найбільш показовою є масштабна щорічна соціально-екологічна акція «Зробимо Україну чистою разом!», присвячена прибиранню та благоустрою засмічених зелених зон, а також місць громадського відпочинку (організатор — ГО «Let's do it, Ukraine!» (LDU), яка є частиною всесвітнього руху «Let's Do It! World»). Але громадяни України вже давно переросли ідею виходити на толоку раз на рік за командою «зверху» — прибирання стають ре-

Толб́ка — це однократова колективна безоплатна праця для швидкого виконання великої за обсягом роботи

гулярними, коло їх учасників розширюється, ініціатива йде від активістів...

КОЛИСЬ І ТЕПЕР — ДЕЯКІ СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Колись толока здебільшого стосувалась сільського життя, а її учасники гуртувалися за територіальною ознакою. Тепер на гуртову працю збираються жителі як сіл, так і міст, а участь можуть брати мешканці різних районів мегаполісів чи навіть різних населених пунктів.

Колись на толоку збиралися люди, що здебільшого знали один одного: родичі, друзі, приятелі, сусіди, односельці, що ставало приводом зайвий раз поспілкуватися із звичним оточенням. Тепер — до су-

спільно корисної роботи гуртуються люди, що можуть зовсім не знати один одного або ж бути «друзями» у соціальних мережах. Такі толоки — це стимул вийти в «реал», познайомитись вживу з однодумцями, набути нових членів команди.

Колись толока обмежувалась вирішенням локальної проблеми якогось населеного пункту чи окремої сім'ї. Тепер — гуртова праця часом більшою мірою привертає увагу до проблеми, аніж вирішує її, несе в собі глобальний символічний сенс всесвітнього масштабу, має серйозний просвітницький характер, є частиною інформаційної кампанії щодо дбайливого ставлення до довкілля, роздільного збору сміття тощо.

ПСИХОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ ДО ГУРТОВОЇ РОБОТИ

При всій масовості боротьби із засміченістю наших сіл і міст доводиться спостерігати прошарок і тих громадян України, які мають певні психологічні бар'єри до гуртової роботи.

Прочитуємо тих, хто ще не готовий вийти попрацювати гуртом на благо громади: «Занадто нагадує суботники радянських часів»; «Я регулярно

ПАНТЕСТИН-ДАРНИЦЯ®

порятунок
від опіків та
подряпин

ПОСИЛЮЄ
регенерацію шкіри

СПРИЯЄ
загоєнню ран

МАЄ
антимікробну дію

сплачую податки, тож нехай це робить влада, працівники ЖЕК, двірники, активісти»; «Я прибираю вулицю біля свого будинку, цього достатньо»; «Своє сміття не розкидаю — це і є мій внесок у загальну справу».

Але чи не маскує людина за стандартними фразами зовсім інші мотиви? Причиною можуть бути особистісні якості: сором'язливість, відлюдництво, склад психіки (інтровертам загалом важко даються будь-які масові заходи) або ж система переконань, за якої лише сім'я, власне помешкання та обійстя мають значення. На перешкоді може стати також небажання, щоб відбувалося реальне покращання: або ж через свідомий саботаж з політичних мотивів («влада погана, її треба міняти»), або ж через підсвідоме бажання, щоб залишався привід всіх критикувати — і владу, і земляків, і навіть ековолонтерів («роблять не те і не так»). Причиною також може бути примітивне снобістське побоювання, що «брудна праця» може принизити. Але як би там не було, з кожним роком робота толокою стає все більш популярною і почесною.

ТОЛОКА ЧИ СУБОТНИК?

Багато хто порівнює, а іноді і отожднює екологічні толоки із суботниками часів СРСР. Насправді радянські суботники мали досить мало спільного з традиційними толоками — як минулими, так і сучасними. Ці заходи часів тоталітаризму швидко виродились у формальні ідеологічні акції з «виховання мас». Вони проводилися під шаленим адміністративним та політичним тиском і під суворим контролем з боку комсомольської та компартійної організації: абсолютно всі громадяни мали вийти і вчергове продемонструвати вірність, слухняність і керіваність. На жаль, вряди-годи і зараз доводиться спостерігати випадки, коли керівництво закладу «виганяє» підлеглих на громадські роботи (привіт із радянського минулого). Непоодинокими є також спроби використання екологічних заходів у суто партійних інтересах чи з метою передвиборчого піару — продемонструвати піклування про екологічні проблеми та привернути увагу, що діюча влада не здатна їх вирішити. Місцеві керівники нерідко намагаються розділити успіх ековолонтерів або ж вирішити комунальні проблеми силами громади. Але це не привід до занепокоєння: нехай собі між різними силами йде змагання у суспільно корисних справах, а місцева влада і громада вчать координувати свою діяльність та об'єднувати зусилля.

ПІДСТАВИ ДЛЯ ОПТИМІЗМУ — Є!

Українці здебільшого виходять на толоки добровільно і свідомо, рух за чистоту довкілля набирає обертів, акції стають масовішими і вже не прив'язані до однієї дати. З'явилася традиція обрати якусь локацію і впродовж року приглядати за нею. На місці колишніх смітників розбивають сквери, встановлюють дитячі майданчики, облаштовують зони відпочинку. Відбувається серйозний тиск громади на місцеву владу в частині організації збору, сортування та переробки сміття.

На суспільному рівні користь відродженої толоки важко переоцінити, адже робиться суспільно корисна справа; відходять в давнину комуністичні символи та стереотипи; громада висуває зі свого середовища справжніх лідерів; активісти вчать координувати свою діяльність та співпрацювати з органами місцевого самоврядування. Так само є користь і на особистому рівні: участь у толоці — це привід полишити зону комфорту; вийти за рамки звичного світу, обмеженого домівкою та Інтернетом; надбати нові приємні знайомства; знайти однодумців; сповнитись самоповаги й гордості за себе; відчути себе свідомим громадянином своєї малої батьківщини, країни, світу...

Марія Кириленко

ЦСПР

Києво-Святошинський центр
соціально-психологічної
реабілітації населення

www.boyarka.cspr.info

ПАНТЕСТИН-ДАРНИЦЯ®
СПРИЯЄ ЗАГОЄННЮ РАН ТА ОПІКІВ

30 Г ГЕЛЬ

ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА
Дарниця

ПАНТЕСТИН-ДАРНИЦЯ®
СПРИЯЄ ЗАГОЄННЮ РАН ТА ОПІКІВ

30 Г ГЕЛЬ

ФАРМАЦЕВТИЧНА ФІРМА

Дарниця

ПрАТ «Фармацевтична фірма «Дарниця». Україна, 02093, м. Київ, вул. Бориспільська, 13
Реклама лікарського засобу. Реєстраційне посвідчення МОЗ України № UA/1602/01/01 від 01.08.2014 р.
Відпускається без рецепта. Перед застосуванням лікарського засобу необхідно обов'язково проконсультуватися з лікарем та обов'язково ознайомитися з інструкцією для медичного застосування препарату. Зберігати в недоступному для дітей місці.

САМОПІКУВАННЯ МОЖЕ БУТИ
ШКІДЛИВИМ ДЛЯ ВАШОГО ЗДОРОВ'Я